Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҺА ОЛОХ

ХАҺЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ
15 КҮНҮТТӘН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҐЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҐЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 110 (7027) | 1990 сыл, Балаҕан ыйын 13 күнэ. ЧӘППИЭР | Сыната 3 харчы

ССРС Верховнай Советын сессиятын аҺыллыыта

МОСКВА, (ССТА). Балаҕан ыйын 10 күнүгэр ССРС Верховнай Советын төрдүс сессията аҺыллына.

Союз Советын уонна Национальностар Советтарын бастакы холбоһуктаах мунньаҕар ССРС Верховнай Советын Председателэ **А. И. Лукьянов** тыл этэ. Кини парламент үлэтин ахсыннары бүтүөр диэри (оннео сессия түмүктэниэхтэох) 30-тан тахса сокуон бырайыагын дьүүллэһиннин көрөр күнүгэр бэбиэскэтин бырайыагын быһаарар биэрдэ.

Бюджуруостар бастакы бөлөхтөрө — рыночнай экономикаҕа киириигэ дьаһаллар. Итиннэ сибээстээн туһааннаах сокуоннар бырайыактара— Банкар уонна банк үлэтин туһунан, сыаналары олохтооһун туһунан, нэмилиэнньэни үлэнэн хаамчыйыы туһунан уонна кэккэ атыттар — дьүүллэһиллиэхтэрэ. 1991 сылга былаан уонна бюджет бырайыактара бюджуруостар иккис бөлөхтөрүнэн буолар. Маннык былаабынайа эмиэ экономиканы түөрэтиэхтэрэ оборууга уонна рыночнай сыныаннаһыылар системаларыгар киириигэ көмөлөһүү.

Сессияҕа дьоһуннаах миэстэни саҥа союзнай дуоһабары бөлөмнэриигэ сибээстээх үлэ ылыахаҕа.

Мунньахха күннээҥи бэбиэскэни быһаарыыта сибээстээх этиилэри дьүүллэһии саҕаланна.

РСФСР ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН СЕССИЯТЫГАР

МОСКВА, (ССТА). Российскай Федерация Верховнай Совета балаҕан ыйын 11 күнүгэр «Экономиканы халбаҥнаабат туруктаах оборуу уонна рыночнай сыныаннаһыылларга киириигэ программаҕа» ыҥырыы ылынна. РСФСР Министрдэрин Советыгар «500 күн» – программаны олохтоох киэлэрин чопчу ити болдьоохтоох суоттанар —аатынан биллэр бу программаны толоруурга практическай үлэ былаанын ырытан оборуоргар соруйахтаах. Уураах пуунньыттан бирдэстэригэр союзнай республикалар Верховнай Советтарыттан уонна ССРС Верховнай Советыттан программаны чугастааҕы кэмнэ бөҕөргөтүүлэригэр көрдөһүү баар.

Сессия «1990 сылга үүнүү хомуурун түмүктэһиигэ уонна РСФСР-га ас-уол рыногун түөрэтиэхтэ туруктаах» ыҥырыы эбии дьаһаллар туһарыынан» уураах ылынна. Онно депутаттар бары таҥымнаах Советтары хомуурдуу ыстас болдьоохтоох түмүктэһиигэ, сүөһү аҥылыгын уонна аҺылык сиппаастарын үөскэтиигэ, сүрүн бородуукталары бөлөмнэһии туһунан дуоһабардары толорбуу кэмэйиэнэ толоруурга РСФСР Министрдэрин Советын уураах ааҕынан бириллибит олохтоох бөҕөнү салайыныы бырааптарын, саҥа экономическай усулуобуйалары туһанарга ыгырдылар. Россия Совминыгар хомуурдуу хааччыйыыга уонна туох үммүтүн хаҥарыыга наадалаах эбии дьаһаллары ылыҥнар, ону таҥэ эргиэн аҺылык табаардарынан хааччыйыы иҥин эпиҥэтиинэ дуоһунастаах дьонтон көрдөбүлү үрдэтэригэр этилиннэ.

Сессия үлэтин салгыыр.

ССРС ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН СЕССИЯТЫГАР

МОСКВА, (ССТА). Балаҕан ыйын 11 күнүгэр ССРС Верховнай Совета төрдүс сессия күннээҥи бэбиэскэтин кэнэ бюджуруоһун — дойду норуоҕун хаһаайыстыбатын халбаҥнаабат оборуурга уонна сүрүннээн рыночнай экономикаҕа киириигэ уталыччылыбат дьаһаллар туһарыынан бюджуруоһу көрүүгэ киирдэ. Бу бюджуруоска ССРС Министрдэрин Советын Председателэ **Н. И. Рыжков** дакылаата астыллыбыт.

Дакылаатыгар правительство рыночнай киириигэ радикальнай умсугуйар гарантаан кэмүскүүр диэн ааттаммыт. Ол торуттуҥ союзнай республикалар суверенитеттарын, кинилэр хаҥаһаалларын уонна экономическай тутулуга суох буолуулларын билиҥнэ буолар. Иккис принцип хас биирдии республика экономиката ордук кэҕэтиэхтэх үлэлэһиннэ торуттун бэлиитэнан уопсай союзнай рынокка үөскэтиигэ усулуобуйаны тэрийиигэ уонна интеграцияны дирбиэтиигэ сыстар. Үүс принцип бас билии бары формаларын предприятиелэрэ көҥүллүк үлэлиэхтэригэр тэҥ табыгастаах усулуобуйаны хаччыйыы буолар.

Сыананы үөскэтиини реформалаһыыҥа правительство сыналары бир кэҥэтэ, ол эрдэҕэ хонтуруоллаах ыаратыы, онон сибээстээн нэйилиэнньэ олохтуун сыаната ыарахаанын толору оборуу иҥин турар.

Итиннэ салгыы аграрнай секторга рыночнай сыныаннаһыылар үөскэтиллиэхтэригэр сыныаннаһыыҥа правительство позицията этиллиннэ. Биһиги сүрүн эрдэлэ баһылыгы хаһаайыстыбатыгар, сиргэ чаҺылыгар бас билиҥи үөскэтиигэ уонна сири сир баннарын систематын ноҥуо атыылаһыны көҥүллэһиигэ уурар этиилэри кытары собулуһуохтаах сатаммат, диэтэ ССРС Министрдэрин Советын Председателэ. Правительство билиҥи дабаҥа, кэлэр да ортотор колхозу уонна совхозу бөлөҕэ бас билиҥэр баһылыгы хаһаайыстыбатыгар утары туруоруоҕа сатаммат диэн аҕаар. Кылаабынайа—сиргэ хаһаайыстыбаны усулуобуйатын баһылыгы бөлөҕэ талан ылыллыбыт бырааба.

Даҥылаат бүппүтүн кэннитэн правительство баһылыга бюджуруостарга эпиҥэттээтэ. Ол эрдэҕэ ити үгүс буолбут процедура миэстэлэртэн сытыы репликаларынан тохтотулунна. Микрофоннарга уонуган депутаттар уочараккы турдулар, саалаҕа айдаан улаатта.

ССРС Президента **М. С. Горбачев** тыл этэр кэмигэр эрдэ чуумнуурдулар. Ол кэннэтэн дискуссия сиҥэлэ күүһүнэн күөдьүйдэ.

Тиһэҕэр тиийэн дойду норуотун хаһаайыстыбатын халбаҥнаабат туруктаһыытыгар уонна сүрүннээн рыночнай экономикаҕа киириигэ программаны ырытан оборуулаах сибээстээн Верховнай Совет правительствоҕа сүүтэрбит сорудаҕын правительство толорбутун туһунан ССРС Министрдэрин Советын дакылаатын балаҕаҥ ылларга быһаарылыннэ. Сессия ССРС Президента бу бюджуруоска киирэ салаллатыгар бэлэмнэниит этиилэри уонна атын матырыйаалларын киллэрбитин кэннэтэн олору Верховнай Совет комитетыгар уонна палаталар бастайаннай комиссияларыгар, ону таҥэ союзнай уонна автономнай республикалар Верховнай Советтарыгар, автономнай уобаластар уонна автономнай округтар законодательнай органнарыгар көрөргө. Ол кэннэтэн союзнай парламент пленарнай мунньаҕын көрүүтүгэр киллэрэри табыгастаҕынан аахта. Бу үлэни түмүктэһиҥ болдьоҕо ыйылыннна — бу дьыл атырдыыта 1 күнэ.

Кэлэҥэҥи мунньахха Переидскай хомо эмиэ тэтыгар кризис сайдыытын туһунан итиннэ бу былыыҥа-майгыга Советскай Союз үлэтин туһунан, Хельсинкиҕэ үрдүк таҥыннаах советскай-американскай көрсүүлүүлэр түмүктэрин туһунан бюджуруос дьүүллэһиллиннэ. Президент сорудаҕынан бу темаҕа сессияҕа иҥитиннэриини Президентскэй Совет чилиэнэ, ССРС Тас дьаһалларга министрэ **Э. А. Шеварднадзе** обордо.

Арылаах сатэтэ суох орто оскуолатын үөрэнэччилэрэ быйыл сайын 82 ыырбэй көрөн-хаҥайан улаатыннардылар. Оҕолор оскуолаҕа үлэттэн буһан-хатан үгүс сонуннардаах, саҥаалардаах кииреэхтэрэ.

Снимокка: «Үгүкүр» үлэ. сыныаллаг лаҕырыгар Руслан Попов уонна Таня Андросова.

Б. Павлов фотота.

ОРОЙУОН БААҺЫНАЛАРЫГАР

Бэҕэһээги туругунан оройуон үрдүнэн барыта 1598 гектар үүнүүтэ быстарыллан, валовойунан 2493,1 тонна бурдук ылылынна. Ол аата гектарыттан ортотунан 13,1 центнер туорахтаах культура хомулуннна. Эрилик Эристиин аатынан совхоз бурдук хомуурун балаҕан ыйын 7 күнүгэр бүтэрбитэ, гектартан ортотунан 19,1 центнер үүнүүнү ылылыар. Оттон Карл Маркс аатынан совхоз 388 гектары быстаран валовойунан 543 тонна ылынна, гектарыгар таҺаардаххха 13,9 центнер. Суоҕ күннэрга эссо 78 гектар үүнүүтүн быстарыахтаах.

«Мыҥдаҕаайы» совхоз туорахтаах культуралар хомуурдарыгар быйыл олус бытаарда. Барыта 400 гектарга ыспытыттан аҕарын эрдэ бүтэрдэ. Гектарыттан ортотунан 25-тии центнер үүнүүнү ылан иҺэр. Оттон «Мугудай» совхоз 168 гектарыттан 65-ниҥ эрдэ быстарда. Үүнүү даҕаны олгэмэ суох, гектартан 7,6 центнер. «Чурапчы» совхоз туорахтаах культуралар ыһыларыттан уон тыммыттан биирдии эрдэ хомуйда. Бу түөнэ аастыт ардахтар хомуур үлэтин улаханнык атахтаатылар. Ол эрдэҕэ, онно маҺайдаллыта аатырар, бурдуҥу быстарыыга бытаарыы таҺаарыллыа суохтаах.

Хортуоппуйу хостоохунтан балаҕан ыйын 10 күнүттэн хамсааһын тахса илик. «Мыҥдаҕаайы» совхоз хаппыыстаны таҥа сылдьан быһыыны саҕалаата. Бэҕэһээҥи туругунан наһилиэнньэҕэ 2 тонна хаппыыста атыылаанна.

Маҥтан күүн үгүс ардахтаах күннэр туралларга күүтүллэр. Онон туорахтаах культуралар хомуурдарын суоҕу күннэргэ үөмүрү тутарга сүрүн күүһү туһэйыахха наада. Ол иннитэн кун-дьыл туран биэрэр тоҕоостоох бириигэлэрин табыгастаахтык туһаныахха, комбайннары, автомашиналары эбии туруортуохха.

Туорахтаах культуралары хомуйууну ордук уһатар-кэҥэтэр, күүһүнү оксуоннарга быллыгар балаһыанньалаах хаһаайыстыбалар атын совхозтартан комбайннары, автомашиналары уларсыыта дуоһабары түөрэллэрэ наада.

Р. СОФРОНОВА.

138,7 БЫРЫҺЫАН

Константин Васильевич Чичигинаров оттоохун быйылгы сезонугар 6 киһиэхэ олох эвенотун салайда. Киилэр өтохтору, үрүйэлэри, харыйалары, техника киирбэт уулаах сирдэрин сирийэн-хоруйан оттоотулар. Сезон устата 55 тонна дорооччой аҺылыгы совотуопкалыырга соруктаммыттара. Ону балаҕан ыйын 3 күнүнэҕи түмүгүнэн 76,3 тоннанан толордулар, онон ылымыт кирбиилэрин 38,7 бырыһыанынан аҺардылар.

Звено Субуруусай аатынан совхоз Хатылыгаа-ҕы отделениетыгар социалистическай куоталаһыыга иитиннэ күөнтэ сылдьар.

«СО» корр.

Республика хаһыаттарын уонна сурунаалларын туһунан КОНЦЕПЦИЯ

ССКП Саха уобаластааҕы комитета «Бэчээт уонна массабай информация атын средстволарын туһунан» ССРС Сокуонугар сөп түбэһиннэрэн, ССКП XXVIII съеһин резолюцияларынан салайтаран уонна республикаҕа атын массабай информация средстволарын боппуруостарыгар бэйэтин санааларын концепцияны этэрин наадалааҕынан ааҕар.

ССРС Сокуонун быһыытынан, 1990 сыл атырдьах ыйын 1 күнүттэн массабай информация средстволарын олохтуур бырааба народнай депутаттар Советтарыгар уонна атын государственнай органнарга, политическай партияларга, общественнай тэрилтэлэргэ, массабай хамсааһыннарга, айар союзтарга, Сокуонунан, үлэ коллективтарынан тэриллибит кооперативтарга, граждан религиознай, атын да холбоһуктарыгар, ону сэргэ ССРС 18 саастарын туолбут гражданнарыгар бэриллэр.

Тэрийээччи эбэтэр тэрийээччилэр (учредители) массабай информация средствотын үбүлүүллэр уонна программаларын (сүрүн принциптарын) бигэргэтэллэр. Тэрийээччи программатын профессиональнай туттуута суох буолуу төрүтүгэр редакция олохтоо киллэрэр. Тэрийээччи редакторы аныыр уонна босхолуур.

Таһаарааччы (издатель) производствоны материальнай-техническэй өттүнэн хааччыйар (тараһын, таһаарыытын). Тэрийээччи бэйэтэ эмиэ таһаарааччы буолуон сөп.

Тэрийээччи, редакция уонна массабай информация средстволарын таһаарааччы производственнай, мал-сал уонна финансовай өттүнэн сыһыаннаһыылара баар сокуонунан уонна дуогабарга олоҕуруллар. Дуогабарга быһаарыллар: редакция ким суотугар үлэлиирэ; массабай информация средстволарын үлэтиттэн ылыллыбыт барыс редакцияҕа киирэр өртө; тэрийээччи уонна таһаарааччы редакция үлэһиттэрин социальнай, олохтооҕун усулуобуйаларынан уонна производствонан хааччыйыыта эбээһинэстэрэ; атын да балаһыанньалар.

Рынок экономикатыгар киириинэн сибээстээн, 1991 сылтан кумааҕыга государственнай оптовай сыана 80 бырыһыан (дуогабардаах сыаналар өссө үрдүк буолуохтара) үрдүүрэ күүтүллэр, полиграфическай өҥөлөр — 90 бырыһыанынан. Периодическай бэчээти тарҕатыы тарифтара Саха сиригэр 6 төгүл улаатыахтара, Транспорт ороскуоттара биллэрдик үрдүөхтэрэ, полуустааһык саҥа усулуобуйалара олохсо киириэхтэрэ. Бу барыта хаһыаттар уонна сурунааллар сыаналара 2,5—3 төгүл үрдүүллэригэр тиийэрдиэхтэ. Онон билиҥҥи республикабыт массабай информацияҕа средстволарын саҥа систематын үөскэтиигэ киирэри олорор.

Ордук улахан дьиксиниини оройуоннардааҕы, куораттардааҕы үлэһиттэргэ саамай чугас уонна сабыдыаллаах бэчээт дьылҕата үөскэтэр. Аҕыйах суоттаан көрдөххө, Саха сирин усулуобуйатыгар, сурутуу сыаната биллэрдик үрдээһинин түмүгэр да, биир да хаһыат билиҥҥи тахсар тираһынан барыстаахтык үлэлиир кыаҕа суох. Өскөтүн оройуоннардааҕы уонна куораттардааҕы хаһыаттары хааччыйар дотация кээмэйэ 1990 сыллааҕы таһымыттан үрдээбэтэҕинэ, оройуоннардааҕы уонна куораттардааҕы хаһыаттары олохтуур болох эбэтэр олохтоочулар ассоциациялара эрэ үбүлүүр кыахтаахтар.

Үөһэ этиллибиккэ олоҕуран, ССКП обкомун комиссията маннык этиилэрдээх:

ССКП Саха сиринээҕи обкома «Социалистическая Якутия» уонна «Кыым» республиканскай хаһыаттар тэрийээччилэрэ уонна таһаарааччылара буолалара монопольнай бырааба бигэргэппэт уонна кыттыгас олохтоочулары ыларга бэлэм. Онон бу хаһыаттары Саха АССР Верховнай Совета уонна Министрдэрин Совета кыттыгас тэрийээччилэринэн буолуохтарын сөп.

Миэстэлэргэ народнай депутаттар оройуоннааҕы уонна куораттааҕы Советтарын кытта сэргэ оройуоннардааҕы, куораттардааҕы хаһыаттары ССКП райкомнара уонна горкомнара, предприятиелар, тэрилтэлэр уонна хаһаайыстыбалар тэрийиэхтэрин сөп. Хас биирдии тэрийээччи кыттыгас өлүүтүн тэрийээччилэр советтара быһаарыан сөп.

Өскөтүн тэрийээччилэр бөлөхтөрө наада буолар үбү кыайан хомуйбат түбэлтэлэригэр, оройуон бэйэтэ хаһыата суох хаалар. Маннык түбэлтэҕэ хас да оройуоҥҥа холбоон оройуоннар икки ардыларынааҕы (зональнай) хаһыаты таһаарыы вариана толкуйдуохха сөп, оччоҕо тэрийээччинэн Саха АССР Министрдэрин Совета эбэтэр Верховнай Совет буолуохтарын сөп.

ССКП обкомун идеологическай отделын «Диалог» сурунаала ССКП обкомун общественнай-политическай уонна литературнай - художественнай сурунаалыгар уларытар соптоох.

РСФСР ЫЛКС республикатааҕы комитета спонсордары таран «Молодежь Якутии» уонна «Эдэр коммунист» хаһыаттары салгыы таһаарара наадалаах. Холобур, Промышленнай предприятиелар ассоциациялара киниэхэ бастайааннай спонсордарынан буолуон сөп. «Бэлэм буол» уонна «Будь готов» хаһыаттары Саха АССР норуот үөрэҕириитин министерствота, советскай оҕо фондатын республикатааҕы отделениета уонна пионерскай тэрилтэ республикатааҕы совета тэрийиэхтэрин сөп.

Саха сирин норуоттарын интэриэһигэр «Чолбон», «Полярная звезда», «Колокольчик», «Чуораанчык» сурунаалларын таһаарыыны государство үбүлүүрэ олус наадалаах, маныаха аһара өртүгэр бу таһаарыылар барыстаах буолалларын учуоттуохха.

Күүһү түмэр, рынок усулуобуйатыгар түмсүүлээх буолар наадатыттан ССКП обкомун издательствотын, Ю. А. Гагарин аатынан республиканскай типографияны, Саха сиринээҕи кинигэ издательствотын, «Якуткниготорг» холбоһугу, оройуоннардааҕы, куораттардааҕы типографиялары холбоон Республикатааҕы издательскай - полиграфическай концерны тэрийэхха сөп этэ.

Республика полиграфическай базатын туругун учуоттаан тэрийээччилэр уонна таһаарааччылар күүстэрин биир полиграфическай базаҕа холбуохха.

Бартернай торгуйа олоҕуран правительство таһымыгар дойду иһинээҕи уонна кыраныысса таһынааҕы кумааҕы комбинаттарын кытта дуогабардаах сыһыаны олохтуохха.

х х х

Үөһэ бэчээттэммит концепцияны дьүүллэһиигэ олоҕуран, ССКП обкомун бюрота уонна Саха АССР Министрдэрин Советын Президиума 1990 сыл атырдьах ыйын 27 күнүгэр уураах ылыннылар. Уураах сүрүн ис хоһоонун билиһиннэрэбит.

«Социалистическая Якутия» уонна «Кыым» хаһыаттары тэрийээччи ССКП обкомун, кыттыгас тэрийээччилэринэн Саха АССР Верховнай Советын уонна Министрдэрин Советын, таһаарааччынан ССКП обкомун ааҕарга.

ССКП обкомун идеологическай отделын «Диалог» сурунаала ССКП Саха уобаластааҕы комитетын общественнай-политическай уонна литературнай-художественнай сурунаалыгар уларытан тэрийэргэ.

РСФСР ЫЛКС Саха сиринээҕи рескомугар «Молодежь Якутии» уонна «Эдэр коммунист» хаһыаттары салгыы таһаарарыгар сүбэлииргэ, Республика промышленнай предприятиеларын ассоциацияларын республиканскай ычча хаһыаттарын бастайааннай спонсорынан буолалларыгар этии киллэрэргэ.

Норуот үөрэҕириитин министерствотыгар, пионерскай тэрилтэ республикатааҕы советыгар уонна В. И. Ленин аатынан оҕо советскай фондун республикатааҕы отделениетын уопсай үөрэхтээһин оскуолаларын үөрэнээччилэригэр аналлаах «Бэлэм буол» уонна «Будь готов» хаһыаттар базаларыгар тэриллэр нуучча тылын уонна сахалыы тылынан тахсар хаһыат тэрийээччилэринэн буолалларыгар сүбэлииргэ.

Оройуоннардааҕы, куораттардааҕы хаһыаттар кыттыгас тэрийээччилэринэн народнай депутаттар оройуоннардааҕы, куораттардааҕы Советтарын сэргэ ССКП райкомнара, горкомнара буолалларыгар сүбэлииргэ.

Миэстэлэрдээҕи партийнай комитеттар уонна советскай органнар 1991 сылга бэчээккэ сурутууну тэрийиигэ уонна ыытыыга саамай активнай кыттыыны ылыахтаахтар.

Якутскайдааҕы хаһыат корпуһун республиканскай суолталаах объегынан ааҕан туран, Саха АССР Министрдэрин Советын бу тутууга дельнэй кыттыыны ыларыгар сүбэлииргэ.

Саха АССР Министрдэрин Совета бартернай торгуйа олоҕуран дойду иһинээҕи уонна кыраныысса таһынааҕы кумааҕы комбинаттарын кытта дуогабардаах сыһыаны олохтуурдугар. ССКП обкомун дьыалаларын управлениетыгар уонна Саха АССР Министрдэрин Советын дьыалаларын управлениетыгар республика издательскай-полиграфическай базатын салгыы сайыннарыыга этиилэри киллэрэргэ сорудахтыырга.

ОЛОХТООХ ТЕЛЕСТУДИЯ ТУҺУНАН ӨССӨ БИИРДЭ

Саха сирин үгүс оройуоннара — ол иһигэр Таатта, Горнай уо. д. а. — бэйэлэрин истэригэр телевидениеҕэ коммерческай ханаалынан олохтоох биэриилэри көрөр кыахтаахтар. Комсомол Чурапчытааҕы райкома, бэс ыйыттан ити дьыаланы үөрэтэн көрөн баран, оройуон киинигэр базалаах бэйэ телестудиятын аһар боппуруоһу көтөхтө.

Билиҥҥи үгүстүк кэпсэтиһэн, Саха сирин Сибээһин министерствотыттан 9-с ханаалы туһанарга көҥүл ылылыбыт. Бу — бэйэтэ түсна ситиһии. Холобур, атын оройуоннар государственнай ханаалга холбонон, государственнай биэрии быһыыгар ыыбыллаллар эбэтэр программа бүттэҕинэ көрдөрөр кыахтаналлар. Билиҥҥи оттон хаайтарбаппыт, оройуон олохтоохторо үс телевизионнай ханаалынан программалары көрөр буолуохтара.

Олохтоох телевидение техническэй тэриллэрэ кэстэр кыахтааҕытар. Ол эрээри сыаналара олус ыарахан. Холобур, аныгыдас устар камерабыт сыаната 29 тыһ. солк. буолуохтаах, оччоҕо аппаратураҕа 50—85 тыһ. солк. ороскуоттуохтаахпыт. Билиҥҥи комсомол райкомун үлэһиттэрэ тэрилтэлэри кэрийэн нэһилиэнньэ киллэрэр усунуоһун хомуйа сылдьаллар. Ол эрээри Чурапчы олохтоохторо бу саҥа, наадалаах дьыаланы өйдүү иликтэр. Ол иһин телебуур хайдах ыытыллыахтааҕын өссө төгүл быһаарар биэрэбит.

Нэһилиэнньэ көрөр гына олохтоох телевизионнай ханаалы киллэрии икки вариантаах: кодунан уонна аһаҕастык. Кодунан киллэриигэ хайдах буоларый? Билиҥҥи 1000 устуука дешифратор диэн оҥоһугу саҥаастаатыбыт. Ону нэһилиэнньэҕэ сакааска быһыытынан атыылыахпыт. Бу устройствоны аныгыдас дьиэҕэ туруоран биэриигэ 200 солк. ирдэнэр, оноо 150 солк. сыллааҕы усунуос эбиллэр. Онон маҥнайгы сылгар 350 солк. төлүүргэ тиийэҕин. Онник түбэлтэҕэ Чурапчы, Хатылы, Болтоҥо, Одьулуун, Мугудай, Түөйэ, Сылан олохтоохторуттан 1000 эрэ ыал олохтоох биэрии, көрөр кыахтаныа. Оттон ити кэлин былдьаһыктаах, ордук саҥаһыылаах буолуоҕа кэстэн турар.

Оттон эфиргэ аһаҕастык таһаарар түбэлтэҕэ ити нэһилиэктэр олохтоохторо бары көрүөхтээхпит. Билиҥҥи аһаҕастык көрдөрөргө интэриэстээхпит. Ол эрээри ол нэһилиэнньэ чиэһиэйдик, кэмигэр харчыны төлүүрүттэн тутулуктаах. Билиҥҥи хаһаайыстыбаннай ахсааннынан үлэлиибит, онон нэһилиэнньэ киллэрэр усунуоһуттан тутулуктаахпыт.

Аны олохтоох телестудия программатын туһунан. Билиҥҥи былааммытынан күҥҥэ 4—6 чаас устата эфиргэ тахсыахпыт. Ол кэмҥэ оҕолорго аналлаах биэриилэри, мультфильмнары, оҕо киинэлэрин тэрийиэхпит. Улахан дьоҥҥо мүлчүргэннээх сырыылардаах, фантастическай, саҥа, экраннарга тахса илик киинэлэри көрүөхтэрин сөп. Видеокамера атыыластахпытына, олохтоохтор нэдиэлэҕэ иккитэ-үстэ оройуон сонуннарын, биһиэхэ буолбут концерттары, куратаһыннары, ону таһынан республика телевидениетигэр көрдөрүллүбүт репортаастары көрүөхтэрэ.

Кэстэрүн курдук, оройуоҥҥа телестудия тэрилликтэ үп боппуруоһуттан харгыстанан турар. Онон тоһо түргэнник бэйэбит телепередачаны а р б ы т эһигиттэн улахан тутулуктаах. Биир киһи төлүүр сыллааҕы усунуоһа 120-тэн 60 солк. диэри түһэриэҕинэ. Ол аата үлэлиир киһи ыйга 5 солк. угар. Дьиэ кэргэнигэ, холобур, 3 киһи үлэлиир буоллаҕына усунуос иккититтэн эрэ ирдэнэр. Үлэлээбэт пенсионердар, инвалиднар эмиэ усунуоһу төлүүртэн босхолонноллор. Билиҥҥи усунуоһу хомуйуу тэрээһинин буолалларын наадатыгар тэрилтэлэр бухгалтерияларыттан быһа төлөөһүн систематын киллэрэр баҕалаахпыт. Сорох тэрилтэлэргэ үлэ коллективын быһаарыытынан усунуоһу тэрилтэлэр бэйэлэрэ киллэриэхтэрин эмиэ сөп. Оттон бухгалтериялар расчетнай счеттарыгар көһөрүүнэн харчыны киллэриэхтэрин сөп.

Олохтоох телестудияны хас биирдии дьиэ кэргэҥҥэ көрүү оҕолору иитиигэ, хардарыта сыһыаннаһыыга саҥа сүүрээни киллэриэҕэ. Оройуоҥҥа тахса турар сонуннары, ыытыллар дьаһаллары билиигэ көмөлөһүөҕэ. Дьиэ кэргэҥҥэ оҕону иитиигэ сүбэлэр бэриллиэхтэрэ, лекциялар ааҕыллыахтара. Ардыгар араас диспуттар, ыйытыыга эппиэттэр бэриллиэхтэрэ. Общественнай бэрээдэги харыстааһыҥҥа аналлаах биэриилэр оҥоһуллуохтара.

Чурапчы олохтоохторо! Олохтоох телестудияны тэрийии дьылҕата эһиги илиигитигэр. Саҥа олох саҥа сүүрээнин бары таба өйдөөн активнай кыттыыны ыларгытыгар ыҥырабыт.

О. ДОРОФЕЕВ,
ЫБСЛКС райкомун бастакы секретара.

БИҺИЭХЭ ЭППИЭТТИИЛЛЭР

Хаһыат атырдьах ыйын 16 күнүнээҕи нүөмэригэр «Көмөҥ эрэйэбит» диэн тэбэлээх Н. Лукин критическэй суруга бэчээттэммитэ. Бу суругга Хайахсыт нэһилиэгин табаарын атыылыыр маҕаһыынын акылаата, муостата эмэҕирбитин, таллэй эбиттии, оҕо, киһи доруобуйатыгар куттаммытын, атыылааччыларга, атыылаһааччыларга да эрэй буолбутун туһунан суруллубута.

Онуоха райпотребсоюз бырабылыанньатын председателэ П. Г. КИРИЛЛИН эппиэттиир:

«Хайахсыт бөһүөлэгин табаары атыылыыр маҕаһыыныгар уп көрүллээн, капитальнай өрөмүөн ыытыллан сылдьар. Сотору кэминэн үлэҕэ киирэхтээх. Капитальнай өрөмүөнү Николай Николаевич Оленов салайааччылаах түөрт киһилээх бирибээдэ ыытар».

БЭҺИС КОНТИНЕНТ КИЛИЭБЭ

Москваҕа эргиэн предприятиеларын атын дойдулардааҕы географията кэҥиир. Билигин онно Австралия эмиэ киирдэ.

Столица киинигэр, Пятницкай 29-гар, иини мээ, дизмэниэх былыргы дьиэ алын мэндиэмэнигэр советскай-австралийскай булочнай-пекарня аһыллына. Проспекка «Маны килиэп, буулка, рогалик 50 көрүҥэ астанан сол күн атыыланар» диэн суруллубут. Бастакы күнтэн үһүн уочараты үөскээбит сылаас килиэп гигиеническэй полиэтиленовай суулаах, онон 3-4 күн сибиэһэйин сүтэрбэт. Москватааҕы Рижскайга уонна Бородинскайга кумпата 4 тонна австралийскай килиэби астыырга этэдлэр. Ол австралийскай сабиэһинкай араас суортаныттан астаммыт килиэп ситаныынан дьоһун.

Пекарня-булочнай хоһбоһуктаах предприятие буолбатах, контрактаах торгуйа олоҕурар. Австралия сэлиэһинэй аан дойду саамай бөдөҥ экспортердарын ахсааныгар киирэр. ССРС кэлин уон сылга оттон 1,6 мөлүйүөн тонннаны атыылаһыя.

Снимокка: фирменнэй булочнай үлэһитэ Лена Смирнова сувенирнай австралийскай килиэби тутан турар.

В. Созинов фотота.
(ССТА фотохроникета).

Кэбээйи, Эдьигээн оройуоннарын территорияларыгар Аҕа дойду сэриитин сылларыгар көһүүгэ баран өлбүт-быстыбыт дьоммут сырдык кэриэстэрэ үйэтитиллэн паамаатынньыктар туруоруллуннулар. Аны билигин Булуҥ оройуонун салалтатын кытары кэпсэтии биһигини күүтэр. Бу дьоһун суолталаах боппуруоһу көтөҕөргө сэрии уонна үлэ ветераннарын оройуоннааҕы советын председателэ Афанасий Алексеевич Свищевтиин аргыстаһар буоллубут.

Сэмэн ТУМАТ

Кырдьыгы тыыннаахтар ирдэһэллэр

Журналист суоллааҕы бэлиэтээһиннэрэ

Атырдьах ыйын 16 күнүгэр түүн 12 чааска Тиксии аэропордугар тиийэн түстүбүт. Арктика эйгэтэ күнүскүлүү күнэ көрөн көрүстэ эрээри, тымныы хаҕыс. Атырдьах ыйын 17 күнүгэр сарсыарда партия оройуоннааҕы комитетыгар тоҕус сорунан телефонунан «Арктика» колхоз председателэ Иннокентий Иванович Спиридонов Тиксиигэ кэлэ сылдьарын билиннибит. Дьолго, киэһэбит муннъахха киирээри турар буолан биэрдэ. Кылгас кэпсэтии түмүгэр күнүс икки чааска райком дьиэтигэр көрсүөх буоллубут.

— Сөптөөх боппуруоһу туруорсар эбиккит. Мин Быков Мыстан таһаҕас таһаар сорукталаах кэлэн олоробун. Онтубун дьаһаллардаахпын. Эһиги «Арктикаҕытыгар» олоруҥ. Түгэн көһүннэр эрэ тиийиэҕим. Ити этэр паамаатынньыкпытын үчүгэй костүүлээх тыһа оҥорорбут наада. Бу уу сапсыкыта сылдьарбытын көрүөҥ. Манна аан дойду бары улаҕатыттан кэлэллэр. Дьэ, ханна туруоруохпутун собуй? — Иннокентий Иванович быһаччы саҥа атастаһыытыгар киирдэ.

Кини маҥнай утаа Быков Мыска диэн көрдө. Ол эрээри бу сир биэрэгэ сиигэ турарыттан тардынна. Биэрэк сиигэн дьон уҥуохтара таһаан эһибиттэрин туспа сиргэ көмпүттэр. Олор ортолоругар чурапчылар, литовецтар да уҥуохтара баар буолуохтарын сөп диэтэ. Тиксиигэ буоллаҕына, саха ахсаан өрүттэн аҕыйаҕа уонна өлүү-быстыы бу сиргэ тахсыбатаҕа мэһэйдээтэ. Ити кэнниттэн партия райкомун үлэһитэ Владимир Яковлевич Горохов эмиэ бигэргэттэ.

— Бачча кэлэн баран, Сэмэн, олохтоох хаһыакка интервью биэриэххит ээ. Мин хаһыат политическай отделын салайабын. Туох дии саныыгын? — диэтэ кини.

Сөбүлэстим. Сыалбыт-сорукпут туһунан кэпсээтим. Кини чурапчылар күүтүөллүт буолан биэрдэ. Чурапчыга кылгас кэмҥэ учууталлыы сылдьыбыт.

Күнү-дьылы сүтэрбэт туһуттан Чурапчыттан төрүттээх киминэхтэр баалларын сурастыбыт. Чогдуу билэр киһибититтэн Егор Егорович Владимировка тиийдибит. Кини сэрии сылларыгар Кэбээйи оройуонугар көһүүгэ барсыбыта, Тордо Одьуутун кэһилиэгин киһитэ, Үс оҕолоох. Кэргэнэ Александра Егоровна Игнатьева — иньэлиит.

— Чурапчыттан төрүттээх бу дойдуга аҕыйатыбыт. Мин билэрбинэн, Евдокия Егоровна Протодьяконова, Марфа Степановна Наумова, Николай Собакин, Дмитрий Протасов баалар, — диир Егор Егорович.

Кинини Чурапчыга хаста да көрсүбүтүм. Егор Егорович көһүүгэ көрсүбүт эрэйин-муҥун туһунан Саха сиринээҕи кинигэ издательствотыгар рукопись суруйан киллэрбитин билэбин. Онто билигин көрүүгэ сылдьар. Биир дойдулаахпыт чэй кутан баһыгыраайда. Баарынан-суоҕунан күндүлээтэ. Бу кэмҥэ суккун сонноох кырдьаҕас киһи киирэн кэллэ.

— Уо, кырдьаҕас, дорообо! Дьэ, бу чурапчылар кэлэн олороллор. Хата, бэркэ түбэстэ кэллиҥ. Уолаттаар, бу кырдьаҕас ол кэми үчүгэйдик билэр. Алексей Алексеевич Болтунов диэн. Билсэн кэбиһиҥ, — диэтэ.

Алексей Алексеевич Болтунов — Булуҥ оройуонун бочуоттаах гражданина. Өр сылларга советскай-партийнай, хаһаайыстыбаннай үлэлэргэ үлэлээбит киһи. Партия Булуҥ оройуонунааҕы комитетын бастакы секретарынан, райсовет, сельсовет исполкомнарыгар председателинэн өр кэмҥэ үлэлээн оройуону экономическай - социальнай сайдыытыгар сыратын, күүһүн-күдэҕин биэрбит киһи. Саха АССР Верховнай Советын депутатынан талылла сылдьыбыта. 1942 сыллаахха Булуҥ оройуонугар Чурапчы колхозтарын олохсутууга быһаччы кыттыыны ылбыт, балыктааһыны тэрийсибит киһи буолан биһигини кэрэхсээтэ. Дьиэтигэр-уотугар ыҥырда. Көһүү туһунан кэпсиэх буолан эрэннэрдэ. Мин аҕабын билэрин, доҕордоспуттарын туһунан этэн аһарда.

Олохтоохтор Чурапчы бүгүҥҥү олоҕун-дьаһаҕын сурастылар.

Биһиги Гагарин уулуссатын 5 №-тэр олорор Чурапчы Хадаарыттан төрүттээх, кыра саһыгар төрөппүттэрин кытары көһүүгэ киирсибит Евдокия Егоровна Протодьяконоваҕа тиийэбит. Кини Тумакка олорбут буолан миигин билла, үөрэ-көтө көрүстэ.

Е. Е. ПРОТОДЬЯКОНОВА КЭПСИИР:

1942 сыллаахха балаҕан ыйын 29 күнүгэр ВКП (б) П обкомун бюротугар комиссия салайааччыта Анашин Чурапчы колхозтарын көһөрүү туһунан информацията истиллибит. Кини барыта 1655 хаһаайыстыбалаах, 4988 киһилээх 41 колхоз көһөрүллүүтүн диэбит. Ол иһиттэн Булуҥҥа 10 колхоз (252 хаһаайыстыба, 759 киһи), Эдьигээҥҥэ 13 колхоз (540 хаһаайыстыба, 1736 киһи) уонна Кэбээйигэ 18 колхоз (863 хаһаайыстыба, 2493 киһи).

(Хаһыаттан).

— Биһиги 1942 сыллаахха Чурапчыттан, Хаҕарттан, «Үһүс Интернационал» колхоз дьонун кытта биргэ көһөрбүттэрэ. Мин оччолорго оҕо этим. Дьоннорбунуун атынан оҕуһунан Бэстээххэ сатыы киирбиппит. Биэрэккэ хас даҕаны хоннубут этэ. Уонна быһыылаах Булуҥҥа борохуотунан ыыппыттара. Билиҥҥи борохуот курдук үчүгэй буолбатах этэ. Улахан үһүн баҕайы мас баржаҕа ханнык эрэ аһылыктаах, иһэр итии уута, оннуга-маннык суох симиллэн айаннаан Быһыттааҕы биэрэгэр тиийэн сүөкэммиппит. Күһүн. Хаардаах самыыр түһэ турар кэмэ этэ. Колхозтаахтар бары уопсай балаҕаҥҥа тардыыттан олорбуппут. Орон да, туох да суоҕа. Ким туту буларынан, араас өлбү хантаһыны тэлгэнэ-тэлгэнэ кумах үрдүгэр олорбуппут. Сиэ балай да олорбуппут быһыылааҕа. Үлэбит да киһи оччолорго аҕыйах этэ. Сэриигэ оҕолор хаалбыт оҕонньор, оҕо-дьахтар өртүлэрэ көмөлөөн уһун бараах дьиэ туттубуттара. Онно кыаммат-кыаммат өртүлэрэ олорбуттара. Арыый да сэниэлээх, үлэлиир кыахтаах, үстүү-түөртүү оҕолоох дьахталлар туспа титирик дьиэ туттубуттара. Мин ийэм эмиэ, түөрт ыал буолан кыттыһан, титирик дьиэ туттан кыстаабыппыт. Көмүлүөк оһох оҥостуммуппут. Муостабыт эмиэ титирик курдук этэ. Бараак дьиэлэргэ олорбут дьонноооҕор ол титирик дьиэлэргэ олорооччулар сыынаҕа бэриммэтэхтэрэ. Бараак дьиэҕэ олорооччулар дьиэлэрэ сииктээх буолан, онуоха эбии дойду дьоно тимир оһоҕу сатаан оттуммаккалар, оттор маһы булбаккалар сыыйгаланнар бараак аҕарын кэриҥэ дьон кыһыныы өлөөхтөөбүттэрэ. Маҥнайгы дьыл сүрдээх кытаанах быһыылаах этэ. Биһиги, кыра оҕолор, киһиэхэ рабочай хаартыската ылаары мас мастыыр этибит, тыаҕа тахсан. Халыҥ хаары кэһэ сылдьаммыт титириктэри сотон киллэрэрбит.

Бэйэлэрин эгин тутуллубута. Онно үксүгэр оҕолор үлэлиирбит. Дьоммут ырааҕы баҕайы баран балыктаахтыыр этилэрэ. Маҥнайгы сылларыгар сүрдээх ыарахаттары көрсөн туораабыттара. Онтон сайыныгар, нөҥүө сайыныгар, арыый да эгэлэммит колхозтаахтар, кыайар орто суоруулаах балаҕаннары туппуттара. Дойду дьоно үлэһиттэрэ сүрдээх буоллаҕа дии. Быһыттааххаа бэнээриинэ, оскуола, оҕо сада тутуллубуттара. «Интернационал» колхоһу кытары «Кыһыл кырыс» диэн колхоз баара. Олор үлэни үлэлээбиттэрэ, дьиэни-уоту даҕаны туппуттара. Син бөһүөлэк курдук буолбута.

Онтон нөҥүө сайыныгар «Интернационал» колхоһу Тумакка «Калинин» колхозка, «Кыһыл кырыс» колхоһу Быков Мыска көһөртөөбүттэрэ. Тумакка киирбиппит. Быһыттаах курдук буолуо дуо, дьоно-сэргэтэ даҕаны үчүгэй, сайаҕас этилэр. Тумакка биһиэхэ үчүгэйдик олорбуттара. Сорохтор 2-3 сылынан дойдуларыгар тахсыбыттара. Сорохтор оҕолоро-уруулара билигин даҕаны бааллар. Мин даҕаны Тумакка иккис төрөөбүт дойдубуттан итэҕэс аахпаппын.

Эдьигээн, Кэбээйи оройуоннарыгар сэрии сылларыгар көһүүгэ киирэн өлбүт эрэйдээхтэр сырдык кэриэстэрин үйэтитэр паамаатынньыктар туруоруллубуттарын улаханнык долгуйа, үөрэ иһиттим. Биһиги оройуоммут салалтата ити оройуоннар холобурдарын батыһара наада. Сэрии биригээтигэр сириэрүттэн-уоттарыттан тэйэн, фронт туһатыгар диэн күүстэрин-күдэхтэрин биэрэн туран үлэлээбит чурапчы дьоно, онно өлбүт-сүппүт да дьон, героическай олохторун кэрэһэлиир өйдөбүнньүк-паамаатынньык туругар бары өртүнэн достойнайдар дии саныыбын.

Евдокия Егоровна Протодьяконова ити трагедия тахсыбыт сиригэр Быһыттаахха тиийиитигэр балара-суоҕа 12 саастааҕа. Кини билигин оҕолоро улааттылар, бары үлэһит буоллулар. Евдокия Егоровна бочуоттаах сынньалаҥҥа олорор, сиэн оҕолорун көрөр-харайар. Кини — Быһыттаах трагедиятын бары соруун-муҥун толору ааспыт оччотооҕу кэм оҕолоруттан биирдэстэрэ.

x x x

Биһиги, үлэлиирбит курдук, ити күн киэһэтигэр А. А. Болтуновка тиийбиппит. Кини сааһа 85-һэ. Алексей Алексеевич чурапчылары Алын Бэстээхтэн Булуҥ оройуонугар көһөрөн киллэрэн, бултуур учаастактарынан тарҕатан олохсуппут киһинэн буолар.

А. А. БОЛТУНОВ КЭПСИИР:

— Дьэ, мин Якутскайга тиийдим. Саха АССР Верховнай Советын сессиятыгар. Уруккуттан кураанньыырыттан билэр Чурапчы оройуона суохтаан хотугу оройуоннарга көһөрүү туһунан уураах тахсыбыт. Миигин Саха АССР Верховнай Советыгар уонна Саха АССР Народнай Комиссардарын Советыгар ыҥыртараннар, туох дииргин диэн ыйыттылар. Сахамай сөп буоллаҕа дии диэтим. «Булуҥ оройуонугар 10 колхоһу көһөрөр туһунан дьаһал ылыллаан турар. Олору илдьэргэ эйигин сорудахтаатыбыт. Онон күн сарсын эйиигин борохуот ылаҕын, чурапчылары көһөрүөхтээххин», — диэтилэр.

Дьэ, онно таҥастыбыт биһиги. Обком представителэ Игнатов диэн, Чурапчы райкомун представителэ Степанов диэн буоламмыт. Аллараа Бэстээххэ таалаах быһыыгар дьон бөҕө мустубут. Балаакка да, туох да суох. Хаххаланан баран олороохтууллар. Дьаһал кэлэрин күүппүттэр. Дьэ, бу дьоҥҥо тиийэн борохуот тиийдэ. Хайдах ылыахпытый, биир борохуоппут баржалаах уонна промхозтаах. Бу уон колхоһу барыларын батарар сүрдээх кытааҕах этэ. Ол тыһан баран биһиги син киллэрдибит. Түүн. Күһүҥҥү кэм этэ. Балаҕан ыйа сүрдээх тымныыта. Киллэртээн, оннуларын буллартаан борохуоппутугар олохтоотубут уонна аллара уһуннубут.

Ол «Ситкин» диэн борохуоту мин бас билиибэр биэрдилэр. Хайдах баҕарар дьаһайаҥ кэс дьону тиэрт диэтилэр. Устан иһэн дьоммут оройдээхтэр ыалдьааннара элбээтэ. Оҕо өлүүтэ-сүтүүтэ туох да баһаам буолла. Олору хара хаалларбыты-хаалларбыты Үс Бүтүү төрдүгэр тиийдибит. Астара-таҥастара туох даҕаны суох буолла бараннар. Мин буоллаҕына борохуот капитанын кытары кэпсэттим. Манна Үс Бүтүү төрдүгэр күһүнүн куобах таах буолааччы. Онно тохтоон куобахтаан, дьоммутугар иэ иһэрдиит киһи дииибин. Киһим сөбүлэстэ. Дьэ туран, биэрэккэ тиксэн куобахтаатыбыт. Дьоммут үгүстэрэ кыайан хаампат-сиимпэт кырдьаҕастар. Саалара былыргы үйэтээҕи тууруу саалар. Куобахпыт буоллаҕына аҕыйах эбит; баара-суоҕа сүүрбэччэни эрэ өлөрдүбүт. Онтон туран, биир улахан арыы баарыгар киһибин тигис диэтим. Истигэн киһи буолан биэрдэ. Онно тахсаммыт 60-ча куобаҕы өлөрдүбүт. Дьэ, доҕоор, бу ас. Дьоммутугар туох баарынан үллэрэн биэрдибит. Борохуот хамсаандатыгар эмиэ бэриэстибит. Аҕыйах хонугунан Эдьигээҥҥэ тиийдибит.

Эдьигээҥҥэ оччолорго Кылатчанов диэн киһи секретардыы олороро. Корреспондент эҕин буола сылдьыбыт киһи. Киниэхэ, түүн да буоллар, таҕыстым. Илдьэ иһэр дьонум ачыкытаан издэйбиттэрин кэпсээн биэрдим. Бэйэрин биир оберотун биэрэригэр көрдөстүм. Киһим бэрт суһаллык дьаһайан киллэрдэрдэ уонна рыбзаводтан күндүөбэй бөлүгү ылларга дьаһайда. Онон дьоммун аһатан-сиэтэн, «Сиикэтээх» диэн бастыҥ колхоз сутутугар тириэртим. Онно барытын бэлэммэтэн туран этибит. Бу колхозка оччо киһи, ол колхозка баччча киһи диэн эрдэттэн үллэрбиппит. Дьоммут кэрсэ утары киирдилэр. Балыктара диэн, эттэрэ диэн сүрдээх. Онно биир колхоһу хаалларбытым. Чурапчылары сүрдээҕин үөрдүлэр.

Онтон «Говор» колхозка каллибит. Онно эмиэ тоһуйбуттар. Күһүүргэ колхоһу хаалларбытаҕым. Дьиэбэр тахсан чэйдээн эрэ аастым. Салгыы аллара уһуннубут. Колхозтары Чекуровкаҕа, Кумах-Сурка, Ордооххо тириэрдэн хаалларбыт. Быстааннааххаа уонна Арыыга эмиэ тириэртибит. Ити курдук тарҕатан-тарҕатан биир колхоһу Трофимовскайга хаалларбыт, «Ярославскай» диэн колхоз Миронов диэн председателлэҕэ. Ол киһи колхоһун илдьэ хаалбыта. Биир колхоһу «Калинин» колхозка холбообуппут. Дьэ ити курдук 10 колхоһу балыктыыр учаастактарынан олохтообутум. Күһүҥҥү Тумакка бара сылдьыбытым. Онно дьонум: «Оо, Алексей Алексеевич кэллэ! Дьэ, үчүгэй буоллубут. Абыраатыгы», — диэтилэр. Дьоннорум үгүстэрэ кыргыттар кэлбиттэрэ кэргэннэнэн хааллыбыттар. Ол баар үчүгэй үөрбүтүм.

Быһыттааххаа буоллаҕына, Эдьигээн оройуонугар аҕалбыт колхозтара дьиэ сутааны, балыктара суох буолан адьас астан, дьоно өлөн-сүтэн эрдэхтэринэ Симоков диэн Саха АССР Верховнай Советын депутата кэлэн өрүһүйтэлээбит. Ол колхоз председателэ Алексеев диэн киһи Быһыттаахтан миэхэ тиийэн кэлбитэ. Оччолорго мин партия райкомун секретарынан үлэлиирим. «Быһыылары быыт-өллүбүт. Туох абырыырдааххытый, абыраа. Бу колхоһу манна аҕалыахха», — диэтэ киһи.

Сүбэлэһии буолла. Оччолорго транспорт талбыт курдук суоҕа. Уу суола аһыллары тиийэр кыахтаахтар дуо диэн сурастым. Хаста даҕаны дьоммутугар бара сырыттыбыт. Сорохторун аҕалтаатыбыт. Председателлэрин Быков Мыска кэлэрэ сырыттым, Онно кэпсэттибит. Быковтар колхоһу бэйэлэрин ылалларын быһаартаран баран, дьоммутун көһөртөөн аҕаллыбыт. Онно кэлэн киһи-хара буолбуттара. Дьэ, ити курдук этэ Чурапчылары көһөрүү.

Мин көһүүгэ киирэн өлбүттэр-сүппүттэр тустарынан кэлэҥҥи өйдөбүнньүк-паамаатынньыгы Күһүүргэ олохтуур сөп дии саныыбын. Оччотооҕута оройуон киинэ Күһүүргэ баара. Ону тэҥэ борохуоттунан устан киирээччилэр таарыйар сирдэрэ.

Дьоннутун ирдэһэргит саамай сөп. История баран, ыраатан иһэр. История суруллуохтаах.

x x x

Алексей Алексеевич Болтунов өссө да үгүһү кэпсиэҕин киэһэрэн хаалбыт. Гостиницабытын буллубут. Сарсын райсовет председателинниин Н. Д. Семеновтыын көрсүөхтээхпит. Атырдьах ыйын 19 күнүн сонуна итинник буолла.

x x x

Сарсыарда 10 час 10 мүнүүтэҕэ народнай депутаттар Булуҥ оройуонунааҕы Советтарын председателигэр Николай Данилович Семеновка ыҥырыллыбыт. Кини бу күнүнээҕи көрсүһүүнү өссө Чурапчыга кэлэ сылдьан аналаабыта. Биһиги С. А. Собакин, Г. Д. Ефимов уо. д. а. хомуйан биэрбит докумуоннарын уонна көһүү туһунан дьон кэпсээнин уһултарбыт магнитофоннай лиэнтэбитин туттубутунан киирдибит.

Николай Данилович эйэҕэстик көрүстэ. Сорукпутун билэбин диэтэ. Бонуойа суох докумуоннар үрдүлэригэр түстэ.

— Суоһуйэн эттэххэ, историяны үйэтитэр наада. Бу икки оройуон быраатты доҕордоһуулаҕын героическай холобуруун курдук көрөбүн. Биһиги оройуоммут чурапчылардыын дириҥ сибээстээхтэр. Онон интэриэстээхпит. Өйдөбүнньүк-паамаатынньык туруорар дириҥ ытыктабыл кэс түүтүнэн буолуо этэ. Оройуон аатыттан мин маннык этэбин. Билиҥҥи күһүҥҥү кэм. Дьоммут сэргэбит кэллэхтэринэ, исполком мунньаҕар дуу, райсовет сессиятын мунньаҕар дуу боппуруоһу туруоран дьүүллэһиэхпит. Онуоха диэри докумуоннары үөрэтиэхпит. Биһиги оройуоммут территориятыгар тутуллар буоллаҕына, сүрүн ороскуоту сүгэрбит буолуо. Өскөтүн харчы эгин тиийбэт буоллаҕына, улахан суумалаах буоллаҕына, Чурапчы оройуонугар бу боппуруоска тахса сылдьыахпыт. Икки оройуон көмөлөөн бу историческай паамаатынньыгы туруораллары сөптөөҕүнэн ааҕабын, — диэтэ Николай Данилович Семенов.

(Бүтүүтэ бэчээттэннэ).

КҮРЭХТЭҺИИ ТОҔО БУОЛБАТА

Үгэскэ кубулуйан сыл аайы ыытыллар Чурапчы, Таатта спортсменнарын тэбэрдистыы көрсүһүүлэрэ хайаан даҕаны олус тэрээһиннээхтик, дьиҥнээх спортивнай тыынтан ыытыллааччылар.

Ити икки оройуон спортсменнарын доҕордуу сибээстэрин салгыы бөҕөргөтөр наадатыгар 1988 сыл сайыныгар Чурапчы, Таатта кыраммыссаларыгар икки оройуоннар дуобатчыттара көрсүбүттэрэ. Бу көрсүһүү көрөөччүлэри уонна кыттааччылары астыннарбыта, улахан биһирэбили ылбыта. Маннык күрэхтэһиилэри сыл ахсын ыытарга сүбэлэспиппит. Ол эрээри 1989 сыл сайыныгар икки оройуоннар спортивнай комитеттара хардарыта тыл-тылга киирсибэтэхтэриттэн күрэхтэһии ыытыллыбатаҕа.

Ол иһин ааспыт кыһын Тааттаҕа күрэхтэһэ бараары сылдьан спортсменнар уопсай мунньахтарыгар, 1989 сыллааҕы сайыҥҥы күрэхтэһии ыытыллыбатаҕа сыыһатын бэлиэтээн туран, бу алҕаһы иннинээҕи көннөрөн, сайын ахсын хайаан да ыытарга сүбэлэспиппит. Өссө күрэхтэһии көрүҥнэрин элбэтэн, дьиҥнээх спортивнай быраабылатынан курдук тэрийэргэ ууруохха киллэрбиппит. Күрэхтэһии үгүс көрөөччүлээх буоллун диэн икки оройуон кыраммыссатыгар эбэтэр оройуоннар киин нэһилиэктэригэр ыытаахха диэн буолбута. Тааттаҕа тиийэн икки оройуон спортсменнарын уопсай мунньахтарыгар бу көҕүлээһини көтөхпүппүтүгэр бары биһирээбиттэрэ уонна эмиэ уураахха киллэриллибитэ. Спорт хайык көрүҥнэрин эбии киллэрэргэ икки оройуон спортивнай комитеттара сүбэлэһэн чуолкайдыахтаах этилэр.

Ол кэнниттэн ый-хонук ааһан испитэ. Кыһын кэнниттэн саас, саас кэнниттэн сайын ыган кэлбиттэрэ. Оттон били уураах бэрээгэ киирбит сайыҥҥы көрсүһүүбүт, онно бэлэмнэнии туһунан туох да сурах-садьык иһиллибэт. Дьонтон ыйытан көрдөххө, ким да туга да билбэт, оттон оройуон спортивнай салайааччыларыгар бииргэ эмэ киирдэххэ, киһи кыайан таба тулбат, түбүктээх түбүк үөһүгэр сылдьар буолаллар.

Чурапчы, Таатта спортсменнарын көрсүһүүлэригэр үгүстүк кыттыбыт буоламмын, бу сайыҥҥы күрэхтэһии ыытылларыгар улахан интэриэстээх этим. Бэл, бэс ыйыгар куорапка курска үөрэнэ киирэр буолбуппуттан хомойо санаабытым. Курска барыам иннинэ Эриллик Эристиин аатынан совхоз отделениеларыгар сылдьыталаан спортивнай тэрийээччилэри, энтузиастары көрсөн, сэрэҕим хоту: «Бэс ыйыгар, арааһа, тааттаалардыын хайаан да күрэс көрсөрбүт буолуо, онно билээрин кэлэрин кытта тэрээһиннээхтик барарга бэлэм буолуҥ, кыттыахтаах дьоммутугар эрдэ сэрэтиҥ, оройуон чиэһин түһэн биэрбэт гына бэлэмнэниҥ»,—диэн сэрэтэлээбитим. Оттон бэйэм иһэр күрэхтэһииттэн маттаҕым диэн барыгэ кыһыйа санаабытым. Куоракка үөрэнэ сылдьан хас даҕаны Чурапчы, Таатта спортсменнарын көрсөн көрсүһүү туһунан ыйыппыппар, «ким билэр, доҕор, ол туһунан туох да иһиллибэтэ ээ» диэн үтүктүспүт курдук этэллэрэ. Ый бүтүүтүгэр куораттан таҕыстан баран билбитим, күрэхтэһии олох даҕаны буолбатах эбит.

Спорткомитеткэ сылдьан Е. В. Пудовтан ыйыппыппар: «Тааттаалар тугу да биллэрбэтэхтэрэ, кэлэ да сылдьыбатахтара», — диэбитэ. Оттон эһиги бэйэҕит тоҕо сибээстэһэ сатаабатыгыт диэн ыйыппыппар: «Дьаһалбыт элбэҕэ бэрт, соло суох курдук этэ уонна бэйэлэрэ кыһаллыбат дьоҥҥо биһиги тоҕо сыҥаланыахпытый?»,—диэн хардарбыта.

Быйыл икки оройуон дуобатчыттарын күрэхтэһиитин икки эртүттэн, арааһа, үгүс киһи кэтэспитэ, эрээри санаабыта буолуо. Оройуоннааҕы спортивнай комитет, БСДФСО үлэһиттэрэ быйыл түбүктэрэ үксээбитин өйдүүбүт. Ол эрээри, итиччэ элбэх киһини эрэннэрэн, көҕүлээн баран уураах кумааҕыга эрэ киирсэн буолан хаалбыта киһини хомотор. Кэнники уонунан сылларга үлэбитигэр-хамнаспытыгар маннык биир, онтон икки, онтон кэнники үгүс ахсааннаах уураахтар туолбат, кумааҕыга эрэ хаалар буолаллар, арааһа, олохпут маннык харгыстарга тиийдэҕэ. Быһаарыылар, уураахтар олоххо киирбэт буоллахтарына, дьоҥҥо сымыйаны эрэннэрэр туохха наадаҕый? Оттон дьон итэҕэйэ эрэ буолбакка, саамай кылаабынайа, итэҕэлэ сүтүөн сөп. Мин санаабар, икки оройуон спортивнай салайааччылара кыһын быһаарыыны ылыннан баран, «сайын ыраах, сүтэ түһүөр диэри дүлүҥ сыппахтар» диэн санаабыттара буолуо. Онон бу саҥардыы үөскээн испит бэртээхэй үгэс эмиэттэххэ дьон ээл-дээл сыһыаннарыттан эбэтэр салалта тыл-тылга киирсибэтэҕиттэн умнуллара да ыраах буолбат эбит.

Ю. ПОПОВ.

Дириҥ.

Нус-хас олоҕу аймаачылар

Ис дьыала оройуоннааҕы отдела иһитиннэрэр

Атырдьах ыйыгар ГАИ линиятынан административнай эппиэккэ тардыллыылар: Прокопьев Семен Семенович — студент, Трофимов Степан Иванович—райпотребсоюз шофера, Коркин Максим Васильевич — «Мугудай» совхоз шофера, Куприянов Афанасий Афанасьевич — «Агротехснаб» предприятие рабочайа, Крюков Семен Егорович —«Мугудай» совхоз машинаһыта, Беляев Владимир Владимирович—райвоенкомат шофера, Макаров Александр Петрович—маһы таҥастыыр комбинат столяра, Герасимов Андриан Егорович — «Якутводмелиорация» ПМК-тын шофера, Ершов Владимир Васильевич—Субуруускай аатынан совхоз шофера.

Кыра кулүгээннээһинни оҥорон миэрэлэниилэр: Пономарев Пахом Николаевич— «Якутагропромстрой» МПМК-тын үлэһитэ, Макаров Василий Иванович —«Чурапчы» совхоз рабочайа, Никифоров Дмитрий Дмитриевич — Уһуу Күөл бөһүөлэгин олохтооҕо, Герасимов Андриан Егорович —«Якутводмелиорация» ПМК-тын шофера, Кельбах Леопольд Леопольдович —«Чульман» кооператив үлэһитэ, Массин Михаил Михайлович, Борисов Степан Афанасьевич, Яковлев Василий Иванович, Новгородов Василий Иванович —Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохторо.

Атырдьах ыйыгар арыгылаан милицияҕа аҕалыллыылар уонна административнай эппиэтинэскэ тардыллыылар: Павлов Алексей Никифорович — Чурапчы олохтооҕо, пенсионер, Потапов Гаврил Павлович — Чурапчы олохтооҕо, Кобелкин Петр Павлович — лесопункт тракторида, Макаров Тарас Семенович —ҕалаарынай чаас үлэһитэ, Алексеев Алексей Гаврильевич—Чурапчы олохтооҕо, быстах кэмҥэ үлэлээбэт, Портнягин Афанасий Егорович — «Якутагропромстрой» МПМК-тын үлэһитэ, Ырыыаев Дмитрий Семенович — тутар-өрөмүөннүүр участак болуотунньуга, Абрамов Гаврил Гаврильевич— лесопункт рабочайа, Дьячковскай Степан Николаевич — «Коммунэнерго» болуотунньуга, Собакин Павел Гаврильевич—«Мындаҕаайы» совхоз рабочайа.

Маннык быһылааннар буоллулар:

—атырдьах ыйын 1 күнүгэр Чурапчы сэлиэнньэтиттэн 2,5 км сиртэн дьахтар өлүгэ көһүннэ;

—Төлөй Дириҥэр Захарова квартиратыттан 1500 солкуобайдаах дьахтар таҥаһа уорулунна;

—атырдьах ыйын 11 күнүгэр Чурапчы сэлиэнньэтигэр гр. И. И. Захаров «ИЖ Юпитер-5К» мотоцикла биллибэт дьонунан уорулунна;

—атырдьах ыйын 12 күнүгэр түүн Хатылы бөһүөлэгин остановкатыгар гр. Турмина икки уол кырбаатылар. Ити түүн Зверстов С. Г. фермаҕа кулүгээннээтэ;

—атырдьах ыйын 14 күнүгэр түүн ветстанцияттан 40 литр этиловай испиир биллибэт дьонунан уорулунна;

—атырдьах ыйын 15 күнүгэр Чурапчы сэлиэнньэтигэр Поповтар квартираларыттан үрүҥ көмүс, таба оҕуулаах биһилэх уорулунна;

—атырдьах ыйын 20 күнүгэр Чурапчы сэлиэнньэтигэр Е. Е. Адамов квартиратыттан 50 солк. харчы уонна сберкнижкалар уорулуннулар;

—атырдьах ыйын 20 күнүгэр Чурапчы сэлиэнньэтигэр Колхознай уулусса 17 №-тэн кыһыл көмүс киэргэллэр уонна мал-сал сүттүлэр;

—атырдьах ыйын 14 күнүгэр Галаев Г. Ф., Корнилова В. И., Сивцева Е. И. квартираларыттан мал, дьахтар сапожката, икона уорулунна;

—атырдьах ыйын 19 күнүгэр гр. Степанов С. П. итирик сылдьан Чурапчы сэлиэнньэтигэр күлүгээннээтэ;

—атырдьах ыйын 19 күнүгэр Дьабыыла бөһүөлэгэр Карл Маркс аатынан совхоз оҕуһун тоҕо саайан ыттылар;

—атырдьах ыйын 28 күнүгэр Хатылы бөһүөлэгэр киһи өлүгэ көһүннэ;

—Нуотара учаастатыгар итирик Кузьмин Ю. П. быһаҕынан анньан гр. Борисов В. В. өлөрдө;

—атырдьах ыйын 28 күнүгэр Түөйэ учаастатыгар итирик Сивцев П. М. гр. Попов М. И. кырбаата.

Чурапчытааҕы народнай суутунан холуобунай буруйу оҥорбут дьыалалара көрүллэн бириигэбэрдэннилэр:

—Чурапчы олохтооҕо Петров Яков Николаевич 3 сыл болдьохтоох усулуобунайдык;

—Чурапчы олохтооҕо Посельскай Виктор Михайлович 2 сыл болдьохтоох хаайыыга;

—дьиэ-уот уонна коммунальнай хаһаайыстыба производственнай холбоһугун рабочайа Макаров Петр Петрович 2 сыл болдьохтоох усулуобунайдык;

—райпотребсоюз рабочайа Яковлев Гаврил Кириллович 2 сыл кыһалаҥ үлэҕэ;

—Дьабыыла олохтооҕо Осипов Николай Николаевич 2 сыл 6 ый болдьохтоох кытаанах режимнээх хаайыыга.

✦ Врач сүбэтэ ✦

САҺАРАР ЫАРЫЫ

XIX үйэҕэ улуу нуучча враһа, профессор С. П. Боткин саһарар ыарыы эбэтэр сыстыганнаах гепатит сыстыганнаах ыарыы буоларын дакаастаабыта. Бу ыарыыны вирустар диэн ааттанар саамай кыра микроорганизмнар үөскэтэллэр. Кинилэри электроннай микроскобунан эрэ көрүөххэ сөп.

Ыарыыны тарҕатар вирустар тас эйгэҕэ олус тулуурдаахтар. Тымныыны, куйааһы-хатарыыны олус тулуйаллар, 2 чаас устата 50—60 кыраадыс итии ууга өлбөттөр. Отут мүнүүтэ устата оргуйа турар ууга эмиэ өлбөттөр. Хлорнай известка, хлорамин, карболовай кислота дьайыыларыттан эрэ түргэнник өлөллөр. Саһарар ыарыы аан дойдуга тарҕаммыт ыарыынан буолар. Олох-дьаһах, санитарията өртүгэн мөлтөх, канализацията суох, киһи элбэхтик сылдьар дезинфекциялламматах объекталарыгар, элбэх нэһилиэнньэлээх сирдэргэ саһарар ыарыынан ордук үгүстүк ыалдьаллар. Бу ыарыы дьон саастарыттан тутулуга суох киирэр. Ол гынан баран үксүгэр оҕолор уонна эдэр саастаахтар ыалдьаллар. Кини күһүн, кыһын, саасын ыйдарга куолдьуйар. Ити оҕолор дьиэ* иһигэр бэйэ-бэйэлэрин кытта олус чугастык контактаһалларыттан буолар. Оҕо тэрилтэлэригэр олус элбэх оҕо саһарар ыарыынан ыалдьыыта көрөр-харайар үлэһиттэр гигиена боростуой быраабылаларын тутуспаттарыттан тахсар. Онон тэрилтэ салайааччылара санитарнай-эпидемиологическай режими тутуһуохтаахтар.

Биир гепатитынан ыалдьыбыт киһини эмтииргэ 773 солкуобай, «В» группатынан ыалдьыбыттарга 1401 солкуобай харчы барар. Биһиги оройуоммутугар 1989 сылга 19 киһи эмтэммитэ, оттон 1990 сыл сэттэ ыйыгар 26 киһи эмтэннэ. Суоттаан көрүҥ, итиччэ киһини эмтииргэ төһө үп барбытын.

Ыарыыны тарҕатааччынан ыалдьыбыт киһи буолар. Саамай сыстыганнаах кэмэ—саһарыан иннинээҕи кэм уонна саһарбыт күнүттэн 10—12 хонукка диэри. Онтон ыарыы сыстыганнаах кэмэ сылыйа намтыыр. Үтүөрэрин саҕана доруобай дьоҥҥо куттала суох буолар. Ыарыһах киртиллибит малларыттан-салларыттан, иһититтэн - хомуоһуттан, оҕо тэрилтэлэригэр оонньуурдартан вирустар доруобай киһиэхэ айаҕынан киирэллэр. Өскөтүн киһи тус бэйэ гигиенатын тутуспат буоллаҕына, организмҥа олус элбэх сүһүрдэр веществолар мустаннар буортуну оҥороллор.

Саһарар ыарыыны утары охсуһарга сүрүн сорудаҕа диагнозы эрдэ быһаарыы, ыарыһаҕы балыыһаҕа сытыарыы буолаллар. Ыалдьыбыт киһи врачка түргэнник көрдөрө охсоро наада. Ыарыһах балыыһаҕа киирбитин кэннэ олорбут дьиэтигэр дезинфекция ыытыллыахтаах. Туттубут малын-салын, иһитин-хомуоһун 3 бырыһыаннаах хлорамин сууралаһыныгар 60 мүнүүтэ устатыгар сытыаран баран сууйуллуохтаах эбэтэр 30—45 мүнүүтэ устата оргутуллуохтаах. Ыарыһаҕы кытта бииргэ олорбут, сылдьыбыт, аһаабыт-сиэбит дьон 35—40 хонукка бэйэлэрин кэтээн көрүнүөхтээхтэр, режими, диетаны тутуһуохтаахтар, ыарахан үлэни толоруо суохтаахтар. Киһи температурата үрдүүр, күүһэ-уоҕа улам мөлтөөн иһэр, иһэ быһыта тылытар, сүрэҕэ олохсуйар, хотуолуур, саннатэ эстэр, кигэ-наара холлор, уута алдьанар, аппетита түһэр, түөһүн тылынан уонна уҥа ойоҕоһунан ыалдьар буоллаҕына, саһарар ыарыынан ыалдьыбыт буолар. Үгүс түбэлтэҕэ оҕордук саһарбыт дьон былчыҥнара, сүһүөхтэрэ ыалдьар, кыһыылаах ымынахтар тахсаллар, күөмэйдэрэ аһыйар. Дьэ, ити кэнниттэн, төрдүс, бэһис күннэригэр, саһарардааһын бэлиэлэрэ көстөн киирэллэр: ыарыһах иҥиэн дьүһүнэ харааҕарар, күүгэннирэр, хойуута өҥүн сүтэрэр, быара улаатар. Аҥардас биир күн иһигэр харахын үрүҥэ, айаҕын иһэ саһарар.

Ыалдьыбыт киһини кытта доруобай киһи контактаһыа суохтаах. Ыарыһах ыалдьыбытын биллэр эрэ врачка көрдөрө охсуохтаах. Тута эмтэннэххэ эрэ түргэнник үтүөрүллэр. Олорор сир ыраастык тутуллуохтаах. Аһылыгы оҥорон таһаарар тэрилтэлэргэ, остолобуойдарга гигиена быраабылата кытаанахтык тутуһуллуохтаах. Остолобуой, маҕаһыын, буфет үлэһиттэрэ ыраастык туттуохтаахтар. Ыарыыны суох оҥорор дьаһалларга нэһилиэнньэ киэҥник кыттыыны ылыахтаах, аҥардас эмп үлэһиттэригэр найылыа суохтаах.

А. ЯКОВЛЕВА,
инфекционист-врач.

УРАТЫ МЕНЮ

Ыһаарыламмыт баҕа атахтара французтарга урукуттан солбуллубат деликатеһынан ааҕыллар. Билигин киниэхэ атыылыыааччылар элбээтилэр уонна өссө да эбиллэ тураллар. Баҕалар Японияҕа уонна Индия курдук дойдулар экспорттарын сүрүн көрүҥүнэн буолаллар. XXIII-ка эрэ сыл аайы араас дойдулар тоҥоруллубут 500 тонна баҕа атахтарын биэрэллэр.

В. СТОМА,
биолог.

Минскэй к.

ЭҔЭРДЭЛИИБИТ!

Райсовет исполкомун норуот үөрэҕириитигэр отдела, профсоюз райкома, методическай холбоһук Чурапчы орто оскуолатын нуучча тылыгар учууталын АРТЕМЬЕВА Ирина Захаровнаны 50 саата туолбутунан итинник, истиҥник эҕэрдэлиибит. Кининэхэ баҕарабыт туйгун доруобуйаны, үлэҕэр ситиһиилэри, дьиэ кэргэҥҥэр дьолу-соргуну.

«Агротехснаб» предприятие коллектива рабочай

СЫРОМЯТНИКОВ
Иннокентий Петрович

эдэр сааһыгар хомолтолоохтук өлбүтүнэн эдьийигэр Е. А. Филипповаҕа, күтүөтүгэр, бары аймахтарыгар, табаарыстарыгар дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

Райпотребсоюз бырабылыанньата, профкома, партийнай тэрилтэтэ эртэн кырдьаҕас үлэһитэ, потребкооперация туйгуна

НИКОНОВ Дмитрий Гаврильевич

ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн бокуонньук кэргэттэригэр, аймахтарыгар, чугас дьонугар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Редактор П. И. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 кв. ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-265, общий—21-505.

«САҤА ОЛОХ» («НОВАЯ ЖИЗНЬ»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов.
Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.
Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж—4300.

Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 кв.

№ 110.